

שישה בעורף האויב

שנים אחרי המבצע יוצאים לאור פרטי המבצע הסודי והנועז וסיפור גבורתם של ששת הסיירים ששמו נפשם בכפם והסתננו אל מאחורי קווי האויב

ג'מקה גנדלר ויעקב מן

חברי העמותה

כך שאלו מה המשימה. ששת חברי הצוות היו: מפקד הסיור - מג"ד 51, סא"ל אשר לוי; סגנו - סמג"ד 51, רס"ן מנו שקד; קצין קשר מגדוד 51, יגאל תלמי; סמל דב שמעוני (דובן) מהסיירת, שהיה סייר בחסד עליון; מ"מ מגדוד 52, יורם ליפסקי; וסגן אהרון לברן, שעמד לקבל את תפקיד מפקד הסיירת החטיבתית.

כאשר צעדו בחום הלוחט, לא ידעו שהבדווים גילו את עקבותיהם וכי המצרים היו רק שעות אחדות מאחוריהם בניסיון ללכדם

'מבצע ירקון' שיצאו אליו ששת המתנדבים היה המבצע הראשון בצה"ל, שבו שיתפו פעולה כוחות אוויר, יבשה וים. מובן שהאמצעים שהיו אז היו צנועים יותר מאלה הקיימים כיום. היו סירות שנקראו 'פיילה', וב'פיילה' כזאת הגיעו חברי הצוות אל החוף המצרי. תיאום הגעת הצוות לחוף סיני דרך הים הוטל על אל"ם נפתלי רוזן, שהיה אז מפקד חיל הים באילת. על ה'פיילה' פיקד בפועל סרן 'כריש'. חיל האוויר סייע בהצנחת מים לסיירים ממטוס דקוטה וביצירת קשר עמם בלילות. החילוץ התבצע אף הוא בידי חיל האוויר, במטוסי פיפר.

לברן: "הרעיון היה שנחת מהים ונבצע את הסיור בשלושה לילות עד למקום המפגש, שהיה קו פרשת המים 'ג'בל אבו-עייז', ומשם נתפנה". האפשרות המועדפת לפינוי הצוות הייתה פינוי אווירי במטוסי פיפר מקו פרשת המים, אך למקרה שהתנאים לא יאפשרו זאת, תוכננו אפשרויות נוספות.

ההכנות למבצע והסיור הימי המקדים

ההכנות למבצע הסודי היו מפרכות. חברי הצוות נדרשו להיכנס לכוש, להכיר את האזור ולחוות תנאי מדבר קשים. לברן: "לצורך המבצע ערכנו שני מסעות מפרכים של שלושה לילות כל אחד: במדבר יהודה, במעלה האיסיים ומצדה, ובנגב - אזור הור ההר. כמו כן ביצענו סיור ימי מקדים לבדיקת אזור הנחיתה ומיקומו המדויק, על מנת שלא לפספס את הכניסה אל הוואדי המתוכנן. צה"ל סייע בידינו ככל שניתן בבחירת הנשק, סוג הנעליים ומזון. פרט לעוזי אחד כולנו נשאנו 'קרבינים' שהם כלי נשק קלים. הבעיה העיקרית הייתה נשיאת משקל ובייחוד המים. הטמפרטורה באזור הייתה 50 מעלות בצל. כל אחד מאתנו נשא שש מימיות: חמש מימיות לאיש ומימיה נוספת ליגאל תלמי, שנשא על גבו מכשיר קשר מ"ק 300 כבד. הצטיידנו בפרטי מזון מיוחדים ואכילים גם בתנאי יובש". נוסף על כך, צייד המטה בארץ את מפקד המשימה, אשר לוי, בכמה מטבעות זהב אנגליים - 'גולד סוורן' - למקרה "תקלה" עם בדווים. הצוות יצא לסיור המקדים בחג השבועות ועזב את אילת בלילה, על מנת שייגיע לנקודת הנחיתה בטרם יעלה השחר ב-4:00 בערך. "ההפלגה הייתה נעימה. בדקנו את

ביולי 1955 עמדו שישה לוחמי גבעתי לפני הרמטכ"ל דאז, רא"ל משה דיין, וקיבלו תעודת ציון לשבח על דבקות במשימה. בתעודה נאמר: "התנדבו למשימה מסוכנת וקשה, התמידו בביצוע המשימה על אף תקלות וקשיים החורגים מגדר הרגיל וסיימו בהצלחה".

בתעודה לא נכתב שבמבצע סודי ביותר, שנשמר בסוד 13 שנים אחרי שבוצע, צעדו שישה לוחמים בלב השטח המצרי, במדבר הלוחט, כדי לוודא עבירות כלי רכב של צה"ל, בעת הצורך, בוואדי שבחצי האי סיני. מפקד הסיור, אשר לוי, וחמשת הסיירים נחתו בסירה בחוף סיני והלכו בוואדי במשך שלושה לילות ארוכים וקשים. הסיירים התענו בחום המדבר, ובכל רגע היו נתונים בסכנת איתורם בידי המצרים או הבדווים. שנה וחצי אחר כך, ב'מבצע קדש', השתתפו סא"ל אשר לוי, מג"ד 51, וחבריו הסיירים, בניווט חטיבה 9 בפיקודו של אל"ם אברהם יפה, ועברו רכובים באותה הדרך שעברו אז ברגל.

הרקע ל'מבצע ירקון'

בשנים 1954-1955 הטילו המצרים סגר ימי על השיט במצרי טירן. הם ביצרו את השטח והציבו תותחים בראש נצרי. ישראל הגישה תלונה למועצת הבטחון של האו"ם ושלחה את האנייה 'בת גלים' לשוט בתעלת סואץ. המצרים עצרו את האנייה והחרימו אותה על מטענה. אנשי הצוות נעצרו ושוחררו רק בינואר 1955. בתגובה, החליטה ממשלת ישראל לפתוח בכוח את המצרים.

במטה הכללי תוכנן 'מבצע עומר'. תוכנן להצניח גדוד שיכבוש את שארם א-שיח', ובה בעת לכבוש את רצועת החוף מאילת ועד שארם א-שיח', כדי לקיים קשר רציף עם הכוח שיוצנח.

לקיום המבצע, היה הכרחי לדעת, בוודאות ומראש, אם כל ציר התנועה המדברי מאילת לשארם א-שיח' עביר לרכב. במטכ"ל ידעו שיש שני קטעי דרך עבירים, אך עבירותו של קטע הדרך המחבר בין שתי הדרכים, שאורכו כ-70 ק"מ, לא הייתה ידועה.

'מבצע ירקון' שיצאו אליו ששת המתנדבים היה המבצע הראשון בצה"ל, שבו שיתפו פעולה כוחות אוויר, יבשה וים

הוחלט לשלוח סיור רגלי לעורף האויב, כדי לבדוק את הקרקע ולוודא שהדרכים מתחברות, וכן לבדוק אם הוואדי עביר לרכב. שישה לוחמי גבעתי נבחרו לסיור. לברן, שהיה חבר בצוות הסיור מספר: "לקראת השיחה עמכם התחוויר לי ייחודו של המבצע וסיכוניו. כשאתה 'ג'חש' (עיר) צעיר ושואלים 'אתה מתנדב למבצע?', התשובה המיידית היא 'כן'. מח"ט גבעתי ששירתתי בה, אל"ם חיים בר-לב, קרא לי ושאל: 'מתוכנן מבצע סודי וייחודי. אתה מוכן להתנדב?'. 'איזו שאלה?', עניתי". כמו לברן, ענו "כן" עוד חמישה לוחמים מגדודים 51 ו-52 של גבעתי, ורק אחד

ארבעה סטים של ג'ריקנים, ורק ההצנחה הרביעית עברה בהצלחה כאשר המארז, שהיה עם נצנים, צנח כקילומטר מאתנו. אחרי שעות של צמא הרווינו צימאוננו במים קרירים."

הפינוי האווירי

לאחר הליכה מפרכת של שני לילות וניסיון למנוחה מעונה בשעות היום הלוהטות, הגיעו הסיירים בלילה השלישי לקו פרשת המים. לברן: "מיד הכשרנו את הקרקע לנחיתה הפיפריים' שבוצעה על ידי תקיעת עקב באדמה לווידוא קרקע מוצקה ולסיקול אבנים בגודל אגרוף. לקראת בואם של הפיפריים' סימנו את השטח בלפידים ובסרטים. למזלנו, הפיפריים' הגיעו בזמן (חוץ מאחד שאיחר במקצת), נחתו והמריאו היטב תוך חילוצנו לאילת. שם, המתין לנו הרמטכ"ל, רב-אלוף משה דיין, מצויד בבקבוקי מיץ אשכוליות קרים. נהנינו מהשתייה ומהשלמת המשימה הקשה". תיאור סיום המשימה נשמע פשוט, אך היום, אחרי שנים, חברי הצוות יודעים דברים שלא ידעו אז. כאשר צעדו בחום הלוהט, לא ידעו שהבדווים גילו את עקבותיהם וכי המצרים היו רק שעות אחדות מאחוריהם בניסיון ללכדם. המצרים הגיעו למקום האיסוף כמה שעות לאחר המראתם לאילת. מפקד הסיור, תא"ל (מיל') אשר לוי: "המטה בארץ קלט תשדורת מצרית על הימצאות הסיור בשטח, אך אותנו לא עדכנו - וטוב שכך".

כמה שבועות לאחר המבצע, נערכה מסיבה בביתו של הרמטכ"ל, משה דיין, לציון הצלחתו של המבצע. הרמטכ"ל העניק צל"שים לששת הסיירים. בשנת 1973 נהפכו הצל"שים ל"אותות מופת" שהוענקו לסיירים בבנייני האומה בירושלים, מידי הרמטכ"ל דאז, רב-אלוף דוד אלעזר (דדו). בשנת 1968 שחזרו חברי הצוות את המבצע והגיעו אל אזור החילוץ שהוא קו פרשת המים, אך הפעם בג'פים. שנים אחרי המבצע כתב מתי שביט את הספר "שישה בעורף האויב", שבו יצא לאור פרטי המבצע הסודי והנועז וסיפור גבורתם של ששת הסיירים, ששמו נפשם בכפם והסתננו אל מאחורי קווי האויב.

האפשרות להתקרב לחוף עד כמה שניתן על ידי חתירה אליו בסירת גומי. עם תחילת חזרתנו צפונה החלו הגלים לעלות, המפרץ באילת לעתים קרובות רוגש, והשיט חזרה צפונה היה סיוט".

המבצע - 9 ביוני

המבצע תוכנן בקפידה, על מנת שיהיה לחברי הצוות זמן מספיק כדי להגיע ברגל ממקום הנחיתה בחוף אל פתח הוואדי והמצוקים. הם היו אמורים לנחות בחוף בשעה 22:00, אך לא כן קרה. לברן: "יצאנו להפלגה, הכול היה שקט בתחילה, ואז נתקלנו באניית מלחמה מצרית והתחמקנו ממנה בעזרת שני מטוסי מוסקיטו ששלח הרמטכ"ל, שהכריחו את האנייה המצרית לשנות כיוון. בהמשך השיט דרומה, שוב נתקלנו באנייה מצרית והדבר גרם לאיבוד זמן יקר. הנחיתה הייתה מתוכננת לשעה 22:00, אך התאחרה בארבע שעות ורבע! נחתנו ב-15:22 לפנות בוקר".

חשיבות רבה הייתה לשעת הנחיתה: הצוות נדרש להספיק לעבור את הדלתא (השפך) עד לכניסה לוואדי הצר ולטשטש את עקבותיו. לברן: "למרות השעה המאוחרת החלטנו לנחות. עם הנחיתה נענו במהירות לפתח הוואדי, שאליו הגענו בסביבות השעה 5:00 בבוקר. מסתור מהשמש ומהבדווים מצאנו בנקיקי הסלעים. החום העיק ביותר. מילת הצופן שדיווחנו באלחוט כשהגענו למקום לא נקלטה, היינו בדממת אלחוט. רק בלילות, בהגיע מטוס הדקוטה, נוצר קשר אלחוטי עמנו (על ידי כך שסימנו מיקומנו בלפידים). בשעות היום לא היה כל קשר בינינו לבין העולם שבחוץ. שהייה במסתור באור היום הייתה סיוט - כבשן, 50 מעלות בצל, מי השתייה היו חמים ובצמצום רב. רק מכוח הרצון ביצענו את המשימה".

מאחר שבעיית המים הייתה ידועה מראש, תוכנן להצניח מים לצוות. כדי שמכלי המים לא יתרסקו על פני הקרקע או המצוקים או ייסחפו למרחק, הומצא "פטנט" של השהיית פתיחת המצנח. בשלושת הניסיונות הראשונים הפטנט לא פעל - מארז אחר מארז של מים חיים התרסקו על הסלעים. לברן: "המח"ט בר-לב שהיה פדנט, הכין

ששת הסיירים ומאחוריהם ששת טייסי הפיפריים המחלצים